

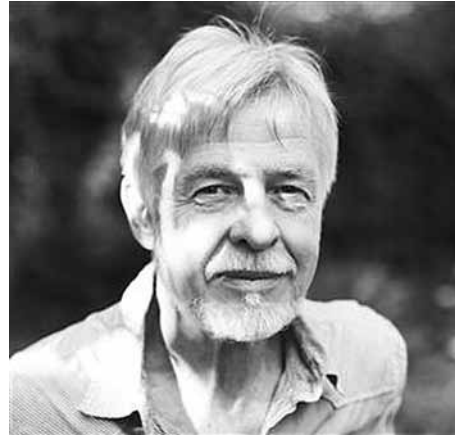
MICHAL MARŠÁLEK ZEMŘEL

Není to tak dlouho, co jsme zmiňovali s kolegyní, že je dobře, že se o lidech jako Michal Maršálek píše ještě v době, kdy žijí. A sešel se den se dnem a bohužel už o Michalovi píšeme ve chvíli, kdy již není mezi námi, odešel 15. srpna 2023.

MUDr. Michal Maršálek, CSc., se narodil 27. dubna 1949 v Praze, promoval v roce 1973 na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy, v roce 1977 složil první a v roce 1981 druhou atestaci z psychiatrie. V roce 1990 obhájil dizertační práci na téma „Prevalence a rizikové faktory tardivních dyskinezi při dlouhodobé psychofarmakologické léčbě“. Psychoterapeutický a hypnoterapeutický výcvik absolvoval u doc. Černého. Absolvoval stáže ve Francii a Dánsku. Od roku 1973 pracoval jako sekundář v nemocnicích v Kosmonosech a Bohnicích a také jako výzkumný pracovník a odborný asistent Psychiatrické kliniky I. LF UK a později Psychiatrického centra Praha, kde se podílel na pregraduální i postgraduální výuce. Od roku 1994 byl pověřen vedením příjmového primariátu Psychiatrické nemocnice v Bohnicích. V roce 2017 byl emeritován a těžiště své práce přenesl do publikační, pedagogické a mentorské role, zůstával však aktivní v týmu nemocnice. Byl ženatý, je otcem syna a dcery.

Jako hlavní řešitel se podílel na grantech Interní grantové agentury Ministerstva zdravotnictví, mezinárodních psychofarmakologických studiích léčby bipolární afektivní poruchy a schizofrenie. Jeho účast na domácích a zahraničních kongresech byla pravidelná, řadu let se podílel na přípravách konferencí České neuropsychofarmakologické společnosti v Lázních Jeseník a České společnosti pro biologickou psychiatrii v Lázních Luhačovice, zde se uplatnil i jeho zájem o problematiku vztahu psychopatologie a umělecké tvorby. Byl spoluorganizátorem česko-francouzských psychiatrických symposií, dlouholetým členem výboru České neuropsychofarmakologické společnosti, členem České psychiatrické společnosti, Světové společnosti pro biologickou psychiatrii. Pracoval v redakční radě časopisu *Psychiatrie*, byl členem poradního sboru České a slovenské psychiatrie. Pravidelně publikoval v domácích i zahraničních časopisech, kde je autorem či spoluautorem více než 350 odborných sdělení, posterů, abstraktů či článků. Je spoluautorem učebnice *Psychiatrie*, monografie *Postupy v léčbě psychických poruch* a dalších menších kolektivních publikací. Mezinárodní proslulost pak získal jeho výklad díla rakouského sochaře F. X. Messerschmidta. Jako „začínající básník“ od roku 2007 publikoval dvanáct básnických sbírek, z nichž Černá bere (Dauphin 2014) byla v roce 2015 nominována na cenu *Magnesia Litera*.

Blízká spolupracovnice Simona Papežová vzpomíná: „Michal byl mým dlouholetým primářem, prožili jsme spolu mnoho nelehkých chvil, on v roli primáře, já jako vedoucí lékařka příjmového akutního oddělení. Ano, Michal uměl psychiatrii. Věřím, že všichni kolegové, kteří

za léta jeho praxe v Bohnicích prošli jeho primariátem, by se mnou souhlasili, že se od něj naučili nejen jak léčit duševně nemocné, ale také, jak k pacientovi přistupovat, jak o něm přemýšlet, vnímat důležité aspekty jeho života. V dobách, kdy to ještě zdaleka nebylo zvykem, jsme každý týden na primářské poradě dlouze hovořili s každým pacientem, radili se v týmu lékařů, sester i zdravotně-sociálních pracovníků, jak pacientovi nejlépe pomoci. Vzpomínám na vizity na zahradě pavilonu I, kdy jsme s pacienty u kávy vše probírali... Michal si přes svůj široký záběr vždy našel čas, abychom s ním mohli zkonzultovat situaci, ve které jsme si nebyli jisti správným řešením či si nevěděli rady. Byl otevřený diskusi, empatický jak ke svým podřízeným, tak k pacientům. Vždy dodržel slovo, co slíbil, to splnil. Neoplýval organizačními schopnostmi, ale byl si toho vědom a s plnou důvěrou dokázal delegovat kompetence tak, aby jeho oddělení dobře fungovalo. Již před 15 lety bylo zřejmé, že bojuje s těžkým neurodegenerativním onemocněním. V Bohnicích se většinou ví vše, ale Michalovo trápení bylo tabu pro všechny. Statečně se přes progresi potíží dále věnoval své pracovní, vědecké i umělecké kariéře. Není možné nezpomenout na něj jako na excelentního řečníka, kdy na jeho přednáškách bylo vždy plno. Ano, věnoval se důležité oblasti extrapyramidových poruch, ale jen téma by sál nezaplnilo. Při jeho přednášce se nikdo nikdy nenudil. Jeho přednes doplněný prezentací a videi byl pro něj osobitý. Sama vzpomínám také na několik vernisáží jeho básnických sbírek, spojených s autorským čtením. To byla zase úplně jiná rovina Michala jako mimořádného člověka. Považuji za své životní štěstí, že jsem se v životě setkala a měla čest úzce spolupracovat s osobnostmi, jako byli Oldřich Vinař a Michal Maršálek. Otisk jejich vnímání psychiatrie s přesahem do vnímání světa ve mně navždy zůstane.“

Osobní přítel, dlouholetý lékárník Nemocnice Bohnice Mgr. Pomykacz vzpomíná: „Kdo tvoří básnické texty a je básník jejich vlastníkem, nebo pouze zprostředkovává čtenářům našeptávání múz, jak se domnívali v antickém

Řecku? A jakým způsobem se naladit, aby bylo možné vzkaz vůbec zachytit a předat? Pro svou vlastní tvorbu přijal Michal Maršálek asi takové vodítko: Báseň je zpravidla dobrá, pokud se z ní sám (a nejen o sobě) něco dozvím. Chápání tvorby jako něčeho, co nás přesahuje a zároveň spojuje s druhými nebo se světem vůbec. Chtěl bych zde citovat Jamesa Wrighta: „*Byl jsem dnes moc šťastný, tak jsem napsal tuhle báseň.*“

Milý Michale, moc si vážím našeho dlouholetého přátelství, byl jsi mým učitelem, vzorem, gestorem. Děkuji, že

jsi byl součástí mého života, a teď na tebe myslím, když si čtu tvé básně.

PS.: Pokud máte zájem si něco od Michala přečíst, je to tady:

<https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/michal-marsalek-7897>

*Simona Papežová, Jan Pomykacz, Marek Páv
(Marek.Pav@bohnice.cz)*

VZPOMÍNKA NA MICHALA MARŠÁLKA

Před několika týdny nás navždy opustil skvělý lékař, vysokoškolský učitel, přednášející, básník, esejista a především výborný kamarád MUDr. Michal Maršálek, CSc. Michal byl dlouholetým členem výboru Společnosti pro biologickou psychiatrii (SBP), v minulosti měl vedení této odborné společnosti převzít, to mu však zdravotní stav nedovolil. Za výbor SBP chceme Michalovi věnovat alespoň tuto krátkou vzpomínku.

Michal Maršálek vystudoval Fakultu všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze v roce 1973. První atestaci z psychiatrie složil v roce 1977, druhou atestaci o čtyři roky později. Soudním znalcem psychiatrem se stal v roce 1983. V roce 1990 dosáhl vědecké hodnosti CSc. s prací na téma „Prevalence a rizikové faktory tardivních dyskinezi při dlouhodobé psychofarmakologické léčbě“. Jako lékař a vědec se zabýval zejména schizofrenií, depresí, obsedantně-kompulzivní poruchou a psychofarmakologií. V rámci České republiky byl nejvýznamnějším odborníkem v oblasti extrapyramidových příznaků, navozených psychofarmaky. Michal dlouhodobě působil v Psychiatrické nemocnici v Bohnicích, jako primář a poté jako emeritní primář. V minulosti byl také odborným pracovníkem na Psychiatrické klinice 1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze. V roce 2007 publikoval knihu „Deprese u schizofrenie“. Zabýval se také vztahem duševních poruch a umění, zpracoval výklad díla rakouského sochaře F. X. Messerschmidta. Z básnických sbírek Michala Maršálka můžeme jmenovat například

„Z člověka oči“ (2007), „Letná: první kroky na Měsíci“ (2008), „Kobalt přechází do krve“ (2009), „Tady a nikde“ (2010), „Práce s mraky“ (2012) nebo „Sfinze a hlemýžďům“ (2013).

Vážení kolegové, dovolte mi vyjádřit pár osobních vzpomínek a vět z pozice kamarádky. Michala jsem znala více než 20 let. Kdysi v dávnověku jsem dumala nad tím, jakému tématu budu věnovat atestační práci. Rozhodla jsem se pro tardivní dyskinezy a hledala někoho, kdo by mi s tím mohl pomoci. Profesor Richard Balon mi tehdy poradil, ať jdu za primářem Maršálkem do Bohnic, že je to náš největší expert na tuto problematiku. Já jsem se jednak ostýchala, jednak mě svazoval obrovský respekt. Prostě jsem se styděla, tak jsem za ním nešla. Tak jsem tu práci nějak dala dohromady sama. S tím jsem se Michalovi svěřila až po letech, když jsme se seznámili na nějakém kongresu, jak jinak než u skleničky vína. Řekl mi, že jsem byla tehdy pěkně blbá. To měl pravdu, a navíc rezidua zůstala. Od té doby jsme zažili hodně legrace a různých diskuzí, kdy jsem např. nemohla pochopit jeho vášeň pro sochy svařené z drátů, trčících do všech stran, o nichž jsem měla pocit, že jsou sotva tak dobrá k tomu, aby se o ně člověk zranil. Prostě omezená holka potkala renesančního člověka s intelektovým přesahem do umění, literatury, matematiky i astronomie. Všechny Michalovy básnické sbírky mám doma a pravidelně si v nich čtu, jsou skvělé.

S lítostí, steskem a už bez ostychu se loučí Klára

*prof. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.
Psychiatrická klinika LF UK a FN Hradec Králové
Hosak@lfhk.cuni.cz*

*prof. MUDr. Klára Látalová, Ph.D.
Psychiatrická klinika LF UP a FN Olomouc*